

LEDARE

Ledare: Guvernören sa nej när Bush ville hjälpa

PUBLICERAD 2005-09-08

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

Skaffa nyhetsbrev

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski väljer ut veckans mest läsvärda artiklar.

Naturkatastrofen i Mississippideltat har gett Europa chansen att förstärka sin självgodhet. Se hur förfärligt och konstigt, ja förfärligt konstigt, Amerika är! Och hur usel amerikanernas president är! Katastrofens verkningar beror på George W Bush, hans dumhet, hans lättja, hans ignorans av de svarta.

Att skydda de egna medborgarna i tider av kris är en ledares första uppgift. Hur den sköts granskas kritiskt i en demokrati. Så sker i USA. Så skedde i Sverige efter tsunamikatastrofen.

Men européernas bild av New Orleans blir inte inlagd i ett sammanhang av en nations självprovning. Den får nästan enbart funktionen att förstärka schablonerna om USA och dess president.

Vad hände? Orkanen "Katrina" passerade rakt över oss i södra Florida, med mycket regn men måttlig vind. Den växte i styrka över Mexikanska golfen. President Bush ringde då borgmästaren i New Orleans och föreslog obligatorisk evakuering. Många valde ändå att stanna kvar. De kanske saknade släktingar att åka till eller besparingar för extra utgifter. De kanske inte ville lämna husdjur eller tillhörigheter utan tillsyn. Några kan ha levt i en subkultur av knark och brott. Men det finns ytterligare en faktor: de som valt att stanna och uthärda ett par timmars orkan hade fått rätt förut. Det mest sannolika var trots allt att orkanens centrum och farliga östra flank skulle gå storstaden förbi.

Så såg det ut även den här gången. "Katrina" böjde av och passerade öster om New Orleans. Regnet och stormen över just New Orleans blev betydligt lindrigare än befarat. Så, nästan smygande under de följande dagarna, kom genombrottet av vallarna till högre liggande flod och sjö, vilket successivt dränkte staden.

Så snart omfånget av katastrofen började stå klart, vände sig Bushadministrationen till delstaten Louisianas demokratiska guvernör Kathleen Blanco och bad henne begära att den federala nivån tog över ansvaret för evakueringen (enligt Associated press och New York Times). Hon vägrade, troligen utifrån traditionell benägenhet i södern, att värja sig mot maktövertagande från Washington. I stället sände hon in otillräckliga trupper från delstatens nationalgarde, med order att skjuta plundrare. Om någon kommer illa ut ur en saklig efterhandsgranskning är det

denna guvernör plus New Orleans, likaså demokratiska borgmästare.

För en svensk, van att leva i en homogen nationalstat, kan det vara svårt att förstå att USA:s president inte är fri att göra vad han vill i sitt eget land. Men USA är en federation. Det primära ansvaret för vad som händer i en delstat ligger hos guvernören i den delstaten. Så länge verkningarna finns inom delstaten kan presidenten konstitutionellt sett ingenting göra om han inte får en begäran från guvernören om hjälp från den federala nivån. Någon sådan begäran kom inte, inte ens när Bush vädjade om att få den.

Detta är den centrala anledningen till fördröjningen av den federala insatsen. Ett federalt system, och inte minst det i USA, är oerhört komplext och blir lätt blockerat. Den framstående statsvetaren Aaron Wildavsky skrev på 1970-talet en bok med den träffande titeln "Why it's amazing that the federal system works at all."

Via medlemskapet i EU får svenskarna lära sig mer om svårigheten att komma till beslut och handling när man har olika politiska nivåer på en hel kontinent. Den närmast liggande jämförelsen med New Orleans är om medierna skulle skylla allt på Bryssel för det fall Göran Persson vägrade ta emot katastrofhjälp från EU.

USA har förvisso ett fattigdomsproblem, hos lågutbildade svarta och vita. Antalet svarta läkare, advokater, företagsledare, forskare etcetera har mångdubblats – men en krets bestående av i synnerhet svarta män har fastnat i fattigdom och en kultur av utanförstående. Många har jobb, men med låg lön. Sverige skulle bli ett fantastiskt exempel om man kunde visa på möjligheten att skapa jobb och bra utbildning för människor med alla bakgrunder, utan att behöva tillgripa låglöner som knappt går att leva på. Men vi har misslyckats med det. Och i Paris fattigkvarter brinner invandrarna.

I USA rullar jobbmaskinen trots allt på med fyra miljoner nya jobb (netto) bara de två senaste åren. Arbetslösheten över hela kontinenten är nu nere i 4,9 procent (augustisiffran), bland de svarta 9,6 procent. När jag senast tittade låg arbetslösheten bland somalier i Sverige på ca 70 procent. Bidrag, inte arbete med egenvärde, är den normala källan till överlevnad.

I Expressen (1/9) skriver 17-åriga Siduri Poli i en anmärkningsvärd artikel att hon och hennes kamrater i Botkyrka är stolta när män i deras grannskap rånar värdetransporter och begår andra grova brott. Ty då framstår deras Botkyrka som tuffare än Tensta. Hon uppger att hon och hennes kamrater vet långt innan när brott planeras, såsom rån mot en Icabutik. Men det skulle aldrig falla dem in att tipsa polisen. Vännerna, inte lagen, är vad som gäller, skriver hon.

Så odlas maffiamentaliteten i Stockholms miljöer av utanförskap. Kanske når den ännu inte upp till de svarta gängerna i New Orleans.

Men om jag bodde i Sverige, för att inte tala om andra delar av Europa, skulle jag vara något försiktig med självgodhet i frågor kring integration och utanförskap.

TEXT

Hans Bergström

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt